די טראגעדיע פון א פוילישען יונגען־מאן וועלכער איז אומגעקומען אויף צו־ריקווענדן פון ארץ ישראל אהיים

אין ווארשאווער "מאמענט" לעזען מיר:

דא ניט לאנג האט מען ביי דער באהן ליניע צווישען פאריז און סען־מאי געפונען א א הרוג, א יונגעלמאן פון א יאהר עטליכע און צוואנציג, זעהר ארים געקליידט. ביי איהם האט מען געפונען בלויז א בריוועל פון ביאלא פאדליאסקא צו יוסף שליאכטע אין פאריז, געשריבען אין אידיש פון א בענקעגדער און נויטליי־דענדער פרוי צו איהר געליעבטען מאן. די פאליציי אונטערזוכונג האט פעסטגע־שטעלט אז יוסף שליאכטע איז דערהרגעט געווארען דורכ'ן צוג: מען קאן אבער ניט וויסען, צו דא איז פארגעקומען אן אומ־גליקספאל אדער א זעלבסטמארד.

די פאליציי האט, ווי דער שטיינער איז אין אזא פאל, געגעבען א מודעה אין די צייטונגען אז ווער עס ווייסט וועגען הרוג זאל זיך מעלדען אין פאליציי, אין משך פון דריי טעג, וועט מען איהם אויס'ן וואונש איבערגעבען דעם טויטען קערפער איהם מקבר צו זיין. מחמת קיינער האט זיך ניט געמאלדען אין בעשטימטען טער־מין, האט מען דעם הרוג מקבר געווען אויפ'ן קריסטליכען בית עלמין.

ערשט נאך דער קבורה האבען זיך געמאלדען איינינע לאנדסלייט און בעקאנ־טע פון הרוג און דערצעהלט זיין טראגישע לעבענס געשיכטע:

יוסף שליאכטע פון ביאלא פאדליאס־קא איז געווען א חסידישער פרומער בחור, וואס פלעגט פארברענגען גאנצע טעג אין שטיבעל און דאוונען און לערנען. זיינע עלטערן, בעקערס, וועלכע וואוינען אויך איצט אין ביאלא, האבען געוואלט מאכען זייער יאסעלען פאר א רב.

זיי האבען זיך געפרעגט צו זעהן ער זיצט און לערנט מיט התמדה. אבער ווען יאסעלע איז אלט געווארען א יאהר 18—19, האט ער געווארפען דאס לערנען מיט איז געווארען א פייערדיגער ציר־ניסט. מען האט איהם דערפאר ארויס־געטריבען פון שטיבעל, געזופען משומד, אפיקורוס, די עלטערן האבען זיך געבעג־טען רחמים ער זאל איך אומקעהרען אויפ'ן דרך הישר א,בעה דאס האט וועניג גע־האלפען; פארקעהרט, לא־די וואס יא־סעלע איז אליין געווען א ציוניסט, האט ער נאך צוזאמען מיט א פאר צעהנדליג געווענענע קליוזניקעס, האנדווערקער־גע־זעלען און מיידלאך גענרינדט א פאראיין פון "צעירי ציון".

כדי ארויסשלאגען איהם פון קאפ "שונעת", האבען די עלטערן איהם גע־וואלט חתונה מאכען מיט א באלעבאטיש קינד מיט א שעהנעם נדן, אבער יאסעלע האט וויי־טער ניט געפאלגט. ער האט זיך אויסגעקליבען פאר א כלה אן ארימע חבר'טע, און מיט איהר חתנה געהאט.

נאך דער חתונה האט דאס יונגע פאר־פאלק באשלאסען צו פאהרען קיין ארץ ישראל. כדי אנצוקלייבען געלד אויף רייזע־הוצאות, איז יאסעלע געווארען א לעהרער. ערעבענט האט ער פריהער פאהרען אליין און דערנאך, ווען ער וועט זיך צו עפעס דערשלאגען, אראפנעהמען אהין די פרוי. דערווייל איז געבוירען גע־ווארען א קינד. ווען דער יונגערמאן האט געהאט גענוג געלד אויף רייזע קאסטען, איז ער אוועקגעפאהרען קיין ארץ ישראל, צוזאגענדיג הייליג זיין יונג ווייבעל, אז ביי דער ערשטער מעגליכקייט וועט ער זי אהין אריבערנעהמען מיט'ן קינד און זיי וועלען לעבען גליקליך צוזאמען.

דאס איז געווען מיט צוויי יאהר צו־ריק. יאסעלע האט אין ארץ ישראל קיין שטענדיגע ארבייט ניט באקומען. האט ער אמאל געהאט אביסעל שווארצע ארבייט, האט ער דערנאך געהוסט און - געהונגערט גאנצע וואכען. זיין ווייב האט געשריבען בריוועלך, קלאגענדיג זיך אויף איהר ביי־טער מזל. יאסעלס בעגייסטערונג איז גע־ווארען אפגעקיהלט און ער האט בעשלאס־סען צוריק פאהרען אהיים. מיט גרויס מיה און מאטערניש האט ער צונויפגע־קלאפט עטליכע פונט אויף דער צוריק־רייזע און איז אפגעפאהרען, אבער אין מיטען דער רייזע האט ער זיך געמוזט אפ־שטעלען אין פאריז, ווייל עס האט איהם פארפעהלט געלט. א חוץ דעם האבען איהם זיינע בעקאנטע לאנדסלייט צוגע־רעדט, ער זאל דאך פארבלייבען. זיי האב־בען איהם אויסגעזוכט ארבייט ביי א בייטעל מאכער, און הגם דער פארדיענסט איז געווען זעהר קליין, האט ער דאך גע־האפט אז מיט דער צייט וועט ער פאר־דיענען מעהר און אנקלייבען געלד אויף פאהרען אהיים אדער גאר אויף אראפ־ברענגען זיין ווייב און קינד קיין פאריז.

דערווייל זענען געקומען ווייטער ברי'עה פון יאסעלעס ווייב, אז זי און דאס קינד קומען נעבאך זעהר אפ, די צייט איז א ביטערע, ניט אהרע און ניט זיינע על־טערען זיינען אימשטאנד זי צו שטיצען. די דאזיגע ברי'עה האבען יאסעלען גע־קאסט גענוג געזוכט, אבער וואס האט ער געקאנט מאכען?

ענדע זומער האט יאסעלע באפר־מען אן אנדער ארבייט ביי א שטוב־מא־לער אין סען־מאי, 30 מייל פון פאריז, וואו ער האט מעהר פארדיענט, אבער יעדען טאג האט ער געמוזט פאהרען מיט דער באהן קיין סען־מאי צו דער ארבייט און צוריק קיין פאריז צו איבערנעכטיגען. יאסעל האט אויסגערעכענט אז ארבייטנ־דיג אזוי אין סען־מאי ביי הויז מאלעריי, וועט ער אין א האלב יאהר ארום האבען אויף רייזע קאסטען צו פאהרען אהיים, וואס עס איז איצט געווען זיין הייסעס־טער וואונש.

אין דעם אומגליקליכען טאג האט יאסעלע נאך דער ארבייט געוואלט צוריק פאהרען קיין פאריז. אייליגענדיג זיך האט ער על פי טעות זיך אריינגעזעצט אין א צוג, וואס געהט ניט קיין פאריז, נאר קיין פאריז. באמערקענדיג באלד דעם טעות און ניט האבענדיג ביי זיך א גראשען אויף א בילעט צוריק, איז יאסעל אפנים אראפגעשפרונגען אין מיטען נאנג און איז געהרגעט געווארען. עס איז אויך מעגליך, אז האבענדיג וועניג האפנונג אומצוקעה־רען זיך צו זיין פרוי און קינד, האט ער אויס פארצווייפלונג זיך ארונטערגעוואר־פען אונטערן צוג און אזוי ארום גע־מאכט אן עק צו זיינע צרות.

דעם רב'ס נסיון

(א מעשה)
פון מ. לעוויצקי.

ער האט זיך אויפגעהויבען און איז צוגעגאנגען צום פענסטער. דורך דער פארפרוירענער שויב האט זיך קוים גע־זעהן פון ווייטענס דער שפיץ פון דעם קלויסטער, און דערזעהענדיג דיעזען שפיץ, איז דער רב געווארען נאך מרוי־גער.

"אט דארטן", האט ער א טראכט געטאן: וואוינט דער גלח: אויך א רב, לחבריל! אבער וואס פאר א חילוק צווישען איהם און מיר! זיין "סטאדע" איז נאך קלענער פון מיין קהלה און דאך לעבט ער גליקליך און רייך, ווייסט ניט פון קיין נויט! עך, ביי גוים איז אלעס בעסער!"

אבער באלד האט ער זיך געבאפט ביים אפיקורסישען געדאנק און האט זיך ערשראקען.

ער איז צוגעגאנגען צוריק צום טיש, ואו דער ספר איז געלעגען, ער האט זיך אבער ניט געקענט בארוהיגען. זיינע גע־דאנקען זיינען געווען צומישט, און ער האט זיי בשום אופן ניט געקענט צוזא־מענקליבען.

"איך וועל זיך בעסער דורכגעהן צו ר' שלמה'ן", האט ער באשלאסען און האט אנגעהויבען זיך אנצוטאן.

ר' שלמה'ס קראם, וועלכע האט זיך געפונען אין מיטעלפונקט פון שטעדטעל און וועלכע האט צוגעשטעלט צו די איינ־וואוינער פארשידענע סחורות, סיי פון לעבענסמיטל, סיי פון קליידונג, און סיי פון שרייב־נעצייג, — מיט איינעם וואר־ט, אלעס, וואס די איינוואוינער האבען בע־נויטיגט — דיעזע קראם איז געווען דער קלוב פון שטעדטעל ק. דארט זענען זיך צוזויפגעקומען אי קריסטען, אי אידען, מענער און פרויען, און זענען דארט גע־זעסען שטונדען לאנג.

דער רב האט געהאט דורכצוגעהן א היבשע שטרעקע פון זיין הויז צו ר' שלמה'ס קראם; דער פראסט האט גע־ברענט, דעם רב'ס שיך זיינען געווען צר־ריסען, זיין אויבער־ראק צוקראכען, און ארויסגומעדיג אין קליים, האט ער איי־ניג מינוט געטופעט מיט די פיס און געבלאזען אין די הענט, ביז ער האט זיך עטוואס אנגעווארעמט.

און זיך אנגעווארימט האט ער גע־ווארפען א בליק ארום און ארום. די קליים איז געווען פוסט, און א חוץ ר' שלמה'ן הינטער דעם לאנגען טיש, איז קיין געזעסען אין א ווינקעל דער גלח, אנ־געטאן אין א שווערען ווארימען אויבער־ראק איבער דער ריאסע, א שמייסענע היטעל און ווארימע, הויכע שטיוועל.

די טרויעריגע געדאנקען, וועלכע זיי־נען פארשוואונדען אויף דער פרישער לופט האבען אנגעפילט דעם רבס קאפ.

"אט איהם איז ווארעם און גוט", האט ער א טראכט געטאן: "אך גאט, ווען די הייליגע תורה וואלט געקענט באפרידיגען ניט נאר נייסטיג, ווען זי וואלט אויך געהאט די מאכט מפרנס צו זיין!" איז איהם דורכגעלאפען אין די גע־דאנקען צום ערשטען מאל דער פאר־צווייפלונגס געשריי.

עס האט איהם אנגעהויבען שטיפען אין האלז, דאס הארץ האט זיך געפעט מארגע אנגעהויבען צו קלאפען, און מיט א ציטערענדען קול האט ער געזאגט:

"גוט מארגען, ר' שלמה!" און ער האט זיך אויך א נייג געטאן צום גלח.

דער גלח האט איהם געענטפערט מיט א שמייכעל, אין וועלכעם מען האט גע־קענט דורכלעזען אין שטאלצע צופריעדענ־הייט אי מיטלייד.

"ער שטאלצירט מיט זיין גאט!" האט מיט א ביטער הארץ א טראכט גע־טאן דער רב, און עפעס א נייער באדרוי־ערענדער געפיהל, פאר וואס ער קען ניט ארויסציינען פאר די גוים די מאכט פון דעם אידישען גאט, האט באוועגט זיין הארץ, נאר ער האט זיך באלד פאר־שעהלט, און שטאלץ אויפהויבענדיג דעם קאפ, מיט אויגען פול מיט גלויבען האט ער ווידער א קוק געטאן אויפ'ן גלח.

אבער ביים גלח האט שוין באזיענט דער מיטליידיד געפיהל צו א קאלענע. ער האט באדויערט דעם רב ניט נאר אלס מיטמענש, נאר אויך אלס "גלח".

און אין דער שטילקייט, וועלכע האט געהערשט אין קלייט, האט זיך פלוצלינג ערהערט זיין קול:

"שלמה, ניב דעם הער ראבינער א נאר ווארעמע שיך; איך וועל באצאהלען", און ער האט מיט גוטע אויגען א קוק גע־טאן אויפ'ן רב.

און עפעס אן אונאנגענעהמע שטיל־זייט האט ווידער געהערשט אין קלייט. א שטילקייט, א רוהיגע און אונפאר־שטענדליכע פארן גלח. א שטילקייט פול מיט קלאנגען פארן רב. עפעס האט גע־שוועבט פאר זיינע אויגען, פארשטעלט די שיין, און ער האט זיך פעסט געהאלטען פארן קלאנגען טיש, אום ניט צו פאלען....

ווען ער איז געקומען צו זיך, האט ער דערזעהן אויפ'ן טיש א פאר ווארימע שעהנע שיך, וועלכע האבען אזוי צארט עציינען צו זיך.

ער האט זיך ניט געוואלט אונטער־זעבען, א געהיימע קראפט האט איהם ניט דערלאזט צו נעהמען די שיך, און זי האט געקעמפט מיט'ן נסיון.

"איך זאל דארפען אנקומען צו גוט?" האט ער געטראכט: "די אידען, אלען אזוי נידריג פאלען, אז זייער רב זאל דארפען באקומען שטיצע פון א גלח! נין! איך גלויב עס ניט!"

און ווי זוכענדיג שטיצע אין זיין קאכף, האט ער אויפגעהויבען די אויגען אויף ר' שלמה'ן. ער האט געמיינט, אז ר' קאנצע וועלט פיהלט מיט איהם מיט, אבער אין ר' שלמה'ס אויגען האט ער ערזעהען פארוויונדערונג און גלייכגיל־טיקייט צו זיינע ליידען. ער האט דורכ־עלעזען אין זיי: "וואס קווייטנקליסטו־יך אזוי? נעהם און מאך ניט קיין שטיק".

און דער יצר הרע האט געזעגענט, דער רב האט אויסגעשטרעקט זיינע הענט און אונציבער, ווי מיט שרעק, אנגענומען די שיך.

ער האט זיך דאן אויסגעפירעוועט צום גלח, וועלכער האט נאך אלץ געקוקט אויף איהם מיט גוטע, מיטליידענדע אויי־גען: ער האט געוואלט עטוואס זאגען, אבער די ווערטער האבען זיך ביי איהם פעשטעלט אין האלז, ער האט אזוי ווי א כליפע געטאן און אין ארויס לייט אן אראפגעלאזטען קאפ.

אין דער קענעדער ציוניסטישער וועלט

(פארזעצונג פון פיידזש 4)

דעם עכטען היסטאריישען שקל.

אלע ציוניסטישע פאראיינען האבען פון אונז ערהאלטען א געוויסע צאהל שקלים. מיר האפען דאס איבעראל וועט די געהעריגע אויפמערקזאמקייט געגעבען ווערען דער ארבייט פון פארשפרייטען דעם שקל.

דער שקל שוין צוזאמען מיט רע־דזישטריישען קאסט היינטיגעס יאהר צוויי דאלאר.

וואס מעהר שקלים, וואס מעהר אר־גאניזירטע ציוניסטען, און וואס ווינציגער דער פארלוסט פון קרן היסוד און קרן קימת פאר עקספענסעס.

ציוניסטען, שענקט דער דאזיגער ארבייט נאר איין וואך צייט [illegible] יאהר וועט עס מאכען פאר אן ע[illegible]לע!

ציוניסטישע נייעס אין קענעדע

אויפ'ן טאגעס אדרנונג אין מאנט־רעאל איז די גרויסע געשעהעניש פון סע־זאן אין דער טעטיגקייט פון הדסה. דער אריץ ישראל באזאר, וועלכער וועט פאר־קומען דינסטאג און מיטוואך, דעם 16־טען און 17־טען נאוועמבער אין ווינדזאר האטעל.

אלע טשאפטערס זענען פארהארע־וועט צו מאכען דעם באזאר אן ערפאלג וואס זאל לאנג מוזען דערמאהנט ווערען, און אליץ איז פארשפרעכענד דאס די אפ־נונגען וועלען פארווירקליכט ווערען, און דאס דער ערפאלג וועט זיין ניט נאר א מאטעריעלער אבער אויך א מאראלישער.

די פארבארייטונגען צו דער פייערונג פון דעם נאציאנאל פאנד יובילעאום אין דער חנוכה־וואך געהען אן זעהר ענערגיש איבער דעם נאנצען לאנד.

לואיס ליפסקי, דער פארזיצער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין די פאראייניגטע שטאאטען קומט ספעציעל נאך קענעדע זיך צו באטייליגען אין די פייערונגען. דער ליי־טעראריישער פראגראם איז צו געפאסט פאר אלעמען און ניט נאר פאר די יונגער די פראגראמען וועלען דעריבער צוגעשיקט ווערען אויך צו אלע נאציאנאל פאנד פאר־שטעהער אין קענעדע און בי די פרעזי־דענטען פון די הדסה טשאפטערס.

עס ווערט ערוואַרטעט דאס אלע תלמוד־תורה'ס און אידישע פאלקס שול־לען איבער דעם לאנד זולען זיך וואכען באטייליגען אין די קומענדע פייערונגען.

מאנטאג דעם 15־טען נאוועמבער וועלען אין אטאוואַ געוויזען ווערען די נעייסטע פילמס פון דעם לינדער לעבען און פון אידישער ערציהונג אין ארץ ישראל. דר. מ. חסין־ארגוני וועט זיין דער פעסט דערנער.

די פיהרער פון וויניפעגער ערגי־זונגס אנשטאלטען האבען זיך געווענדעט צום הויפט אפיס פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין מאנטרעאל. מיט א באגריסונגס בריעף, געשריבען אין א זעהר שעהנעם העברעאיש, אין וועלכען זיי דריקען אויס זייער דאנק דער ציוניס־טישער ארגאניזאציע פאר דעם באשלוס אפצוהאלטען די קינסטיגע קאנווענשען אין וויניפעג, זיי פארלאנגען אבער אז די פראגע פון העברייאיש־אידישער ערציהונג פון נייעם דור זאל פארנעהמען אויף דער קאנווענשען דעם אויבען אן. דער ערשטער צו אונטערשרייבען אזא בריעף איז נא־טורליך געווען ניט קיין אנדערער ווי חיים לייב ווייזמאן, וועלכער איז נא־קאנט מיט זיין איבערגעבענהייט צו אידי־שער ערציהונג שוין פון לאנג.

די אמעריקאנער ציוניסטישע ארגא־ניזאציע האט זיך אפיציעל געווענדעט צו דער קענעדער ארגאניזאציע מיט דער ביטע צו זיין אפיציעל פארטרעטען דורך א דעלעגאציע אין דער קאנפערענץ פון פאראייניגטען ארץ ישראל אפיעל, וועלכע קומט פאר מיט דער באטייליגונג פון דר. ווייצמאן דעם 20־טען און 21־טען נאר וועמבער אין באסטאן.

ניט די זעלבע פערזאן

עני קאהען, פון 141 בעלוואורט עוי., האט ניט קיין שיכות מיט דער עני קא־הען וועלכע איז לעצטענס באשטראפט געווארען פאר פיהרען נאסע געשעפטן.

דער קאסט פון פארקויפען
באגרענעצט אייערע
פראפיטען

עס איז ניט קיין צופאל וואס דער געברויך פון לאנג דיסטענס פון סיילסלייט און סוילס מענעדזשערס פארגרעסערט זיך אזוי שנעל.

א לאנג דיסטענס „קאל" שפארט אפטמאל איין צייט און אויסגאבען פון א לאנגער רייזע. פרייזען און טערמס קענען דורכגעשמיעסט ווע־רען פונקט ווי מען רעדט פערזענליך. די סחורה קען אפגעשיקט ווערען מיט א סך ווייניגער פארלוסט פון צייט.

א סך פירמעס אראנזשירען איצט הורך אונזער מענעדזשער פאר א צאהל „קאלס" פון א ליסט קאסטא־מערס. זעהר שנעל קומען זיי אויפ'ן טעלעפאן, איינער נאך דעם אנדערען און נאך א סך ארדערס ווערען שנעל געמאכט.

פארלאנגט פון אונזער מענעדזשער צו ערקלעהרען אויך ווענען די פיעלע פארצוגען פון נאכפאלגענדע „קאלס".

ווען אנדערע וואלטען ניט פאר־קויפט דורך לאנג דיסטענס וואלט איהר געקענט אפארדען צו נוצען עס ווייניגער!

THE BELL TELEPHONE COMPANY OF CANADA
LOCAL LONG DISTANCE TELEPHONE

פ. קענעדי, מענעדזשער.

„ארט" בויט נייע 150 הייזער פאר אידישע קאלאניסטען

אין אדעסער ראיאן, וואו די צענטראלמערד" (קאמיסאריאט פאר לאנדווירט־שאפט) האט פאר דעם צוועק אסיגנירט, די צענטראל־פארוואלטונג פון "ארט"־פארבאנד נעהמט אויף זיך די הוצאות פון אינסטרוקציע, פארוואלטונג און אלע אנ־דערע אויסגאבען, וואס זיינען פארבונדען מיט דעם אויפבוי פון די הייזער. די דאָ־זיגע הוצאות דעקט די צענטראלע פאר־וואלטונג פון איהרע מיטלען, וואס זיינען באשטימט ניט פאר קרעדיט־צוועקען.

די הוצאות פאר טראנספארט און צור־שטעלונג פון די בוי מאטעריאלען, פון דעם פונקט פון וועלכען זיי ווערען געשיקט ביז צו דעם פונקט פאר וועלכען זיי זענען באשטימט, אוואנסירט די צענטראלע־פארוואלטונג פון "ארט"־פארבאנד אויף דעם חשבון פון די קאלאניסטען.

א חוץ די דאזיגע 100 הייזער טרעט צו די פארטרעטונג פון "ארט" פארבאנד אין רוסלאנד צו בויען אין די נייע אידי־שע קאלאניעס פון אדעסער איאן נאך 50 הייזער אויפ'ן איינענעם חשבון.

מאכט דעם אטעם זיס

עס איז ניטא קיין געגוגענדע אור־זאך פארוואס איינער זאל פאר־שאפען אומאנגענעהמליכקייטען אנדערע ווען עס איז אזוי לייכט צו פארזיכען דעם אטעם נוצענדיג דיעזען אנגענעה־מענעם לאושאן וואס באפרייט פון א מיאוס'ן געריך.

שלעכטער געריך דורך רויכערען, טרינקען, אונפארדייאונג, און ז. וו. קען לייכט פארטריבען ווערען שווענקענדיג דאס מויל מיט דר. טשייסעס יעדען טאג מויל־וואש. נוצענדיג עס רעגולאר האלט איהר דאס מויל אין א ריינעם, זיסען און אנטיסעפטישען צושטאנד און פאר־היט די צייהן.

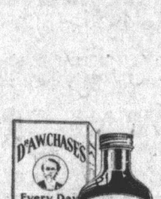

DR. A.W. Chase's Every-Day Mouth Wash

50 סענט ביי אלע דילערס אדער ביי דר. א. וו. טשיים מעדיצין קאמפאניע, לימיטעד, טאראנטא 2, קענעדע.